

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ХАРКІВСЬКОГО НДЕКЦ МВС УКРАЇНИ

Станіслав Ігорович ПЕРЛІН,

*кандидат юридичних наук, директор Харківського
науково-дослідного експертно-криміналістичного
центру МВС України*

20 червня 2020 року виповнюється 20 років з дня створення Харківського НДЕКЦ МВС України. У цей день Постановою Кабінету Міністрів України від 20.06.2000 № 988 «Про утворення експертної служби Міністерства внутрішніх справ» [1] було засновано експертну службу, як систему експертних підрозділів, до складу якої увійшли: Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС (як головний підрозділ Експертної служби МВС України), науково-дослідні експертно-криміналістичні центри при головних управліннях МВС в АР Крим, м. Києві та Київській області, управліннях МВС в областях, м. Севастополі і на транспорті.

В системі Експертної служби МВС України Харківський НДЕКЦ займає особливе місце. Саме в Харкові, в червні 1921 року відділ техніки карного розшуку при Головному управлінні міліції УСРР очолив професор О. Д. Кісільов, який свого часу був першим у Російській імперії викладачем криміналістики (Харківський імператорський університет, 1910 р.). Олександр Дмитрович Кісільов вжив дієвих заходів щодо технічного оснащення підрозділів кримінального розшуку, організації навчання працівників та методичного забезпечення їхньої діяльності [2, с. 197-200]. Він ініціював відкриття в м. Харкові курсів з підготовки працівників карного розшуку, склав програми їх навчання та штат викладачів. На курсах серед інших дисциплін вивчали антропометрію, словесний портрет, дактилоскопію, судову фотографію тобто основні на той час розділи криміналістичної техніки.

У 1923 році у Головному управлінні робітничо-селянської міліції і карного розшуку було створено науково-технічний відділ. Його очолював відомий криміналіст О. Я. Єлісеєв (1887-1968), котрий займався розробкою питань застосування наукових прийомів і методів під час розслідування злочинів. Діяльність науково-технічного відділу карного розшуку в Харкові

© Перлін С. І., 2020

упродовж 1920–30-х рр. зводилася до реєстрації злочинців, видання відомчих документів щодо службової діяльності, розвитку службового собаківництва, підготовки кадрів для виконання завдань з протидії злочинності. Проведення експертних досліджень працівниками відділу було не передбачено посадовими інструкціями. Згодом до їхніх функцій додали фотографування та зйомку слідів на місці події, трупів на місці злочину і в моргах. У 1932 р. на законодавчому рівні науково-технічним кабінетам було надано право проведення експертиз [3, с. 240].

З того часу і дотепер Харківський НДЕКЦ змінював свої назви: від науково-технічного кабінету Укрцентррозшуку до науково-технічного відділу УВС, від відділу криміналістичних досліджень Управління охорони громадського порядку Харківського облвиконкому до оперативно-технічного відділу УВС Харківського облвиконкому, від експертно-криміналістичного відділу у Харківській області до Харківського науково-дослідного експертно-криміналістичний центру.

Протягом всієї історії існування Харківського НДЕКЦ змінювалися і його завдання: від реєстрації злочинців та видання відомчих документів щодо службової діяльності (20-30 рр. минулого століття) до проведення великої кількості різноманітних експертиз, створення нових лабораторій, використання автоматизованих пошукових систем.

Слід відмітити, що за останні 20 років, тобто з моменту утворення Експертної служби МВС України Харківський НДЕКЦ динамічно розвивається. Основні етапи цього шляху:

2000 рік – заснування Харківського НДЕКЦ МВС України.

2002 рік – на базі Харківського НДЕКЦ введено в дію АДІС «Дакто – 2000» (регіональна дактилокартотека).

2003 рік – започатковано проведення судової імунологічної експертизи.

2007 рік – розпочато проведення комп'ютерно-технічних досліджень.

2009 рік – введено в дію автоматичну балістичну ідентифікаційну систему (регіональна кулегільзотека).

2012 рік – розпочато використання в повсякденній роботі лазерного сканеру «Фаро» і газового хроматографу з мас-селективним детектором.

2014 рік – введено в дію новий адміністративно – лабораторний комплекс і перша в Харківській області лабораторія молекулярно-генетичних досліджень.

2015 рік – в рамках реформування системи МВС, Харківський НДЕКЦ був переформатований і повністю зорієнтований на судово-експертне забезпечення роботи правоохоронних органів.

2018 рік – Харківський НДЕКЦ пройшов акредитацію Національним агентством з акредитації України на відповідність міжнародному стандарту ISO / IEC 17025 за напрямками «Дослідження наркотичних засобів» і «Дослідження технічного стану транспортних засобів» та успішно інтегрується в Європейську мережу криміналістичних наукових установ.

2019 рік – започатковано проведення судової будівельно-технічної експертизи.

2020 рік – впроваджено використання інноваційних науково-технічних засобів, таких як Action-камери Інста 360 ONE X, квадрокоптера

DJI Mavic 2 Pro та багатьох інших для проведення фото-, відеофіксації під час проведення експертних досліджень і технічного забезпечення слідчих (розшукових) дій.

На теперішній час Харківський НДЕКЦ МВС є найбільшим на Східній Україні Експертним центром системи МВС України, до складу якого входять 10 різнопрофільних відділів (у тому числі єдина у Харківській області лабораторія ДНК-аналізу), колектив яких щорічно виконує більше 15 тисяч експертних досліджень з понад 50-ти видів експертних спеціальностей: від «класичних» криміналістичних до молекулярно-генетичних, економічних, електротехнічних. Судових експертів Харківського НДЕКЦ МВС залучають працівники різних правоохоронних органів: Генеральної прокуратури України, військової прокуратури сил АТО, НАБУ, прокуратури Харківської області, Управління СБУ в Харківській області, Апеляційного суду Харківської області, ГУДФС областей, ГУНП в Харківській області, прокуратур, судів та ГУНП інших областей України (Полтавської, Луганської, Донецької, Запорізької, Дніпропетровської, Сумської тощо).

Напрями діяльності та експертні можливості Харківського НДЕКЦ МВС постійно вдосконалюються, зокрема, у сфері впровадження новітніх технічних засобів і експертних методик відповідно до сучасних світових тенденцій розвитку судової експертизи та криміналістики.

Список використаних джерел:

1. Про утворення експертної служби Міністерства внутрішніх справ : Постанова Кабінету Міністрів України від 20 червня 2000 року № 988. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/988-2000-%D0%BF>.
2. Чисніков В. М. Вчений-криміналіст професор О. Д. Кісільов: невідомі сторінки біографії. *Криміналістичний вісник*. 2011. № 1 (15). С. 195–207.
3. Юсупов В. В. Криміналістика в Україні у XX – на початку XXI ст. (історико-теоретичне дослідження): дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.09. Київ: НАВСУ, 2019. 564 с. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/11385>